

شاخص مقدار تولید در بهار ۱۳۹۹

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

تهیه کننده: فروغ کریمی امیرکیاسر

ناظر: عاطفه قاسمیان

واحد گردآوری و تحلیل آمارهای اقتصادی

معاونت بررسی های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

مهر ۱۳۹۹

از طریق ایمیل زیر می توانید پیشنهادات و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس نمایید:

economic.tccim@gmail.com

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

چکیده

براساس آمارهای مرکز آمار ایران، شاخص مقدار تولید در بخش صنعت در بهار ۱۳۹۹ نسبت به فصل زمستان ۱۳۹۸، با افت ۵ درصدی همراه بوده است. این در حالی است که در همین بازه زمانی شاخص مقدار تولید در بخش کشاورزی رشد ۳۹ درصدی و در بخش معدن رشد تقریباً ۰,۴ درصدی را تجربه کرده است. در مقایسه با بهار ۱۳۹۸ نیز شاخص مقدار تولید در بخش صنعت حدود ۰,۵ درصد افت داشته اما در بخش های معدن و کشاورزی به ترتیب ۰,۷ درصد و ۰,۲ درصد رشد داشته است.

از آنجایی که روند تولید به ویژه در بخش کشاورزی طی فصول گوناگون سال، ممکن است تحت تاثیر نوسانات و تحولات فصلی قرار گیرد، بررسی آمارهای تولید در این بخش ها شاید به تنهایی گویای وضعیت آن نباشد و لازم است اثرات فصلی آن از آمارها زدوده شود (تعدیل شده فصلی). از این رو در این گزارش در کنار بررسی آمارهای روند شاخص مقدار تولید کشور طی ۹ سال اخیر، روند تعدیل شده فصلی آنها نیز مورد بررسی قرار می گیرد.

تعریف شاخص مقدار تولید

شاخص مقدار تولید، شاخصی است که نشان دهنده میانگین تغییرات نسبی مقدار تولید مجموعه مشخصی از کالاها و خدمات بین دو دوره زمانی پایه و جاری است. معمولاً شاخص مقدار تولید در یک مقطع زمانی پایه، ارزش ۱۰۰ را می‌گیرد و ارزش شاخص در دوره‌های دیگر با هدف مشخص کردن میانگین درصد تغییرات مقادیر در مقایسه با دوره زمانی پایه در نظر گرفته می‌شود.

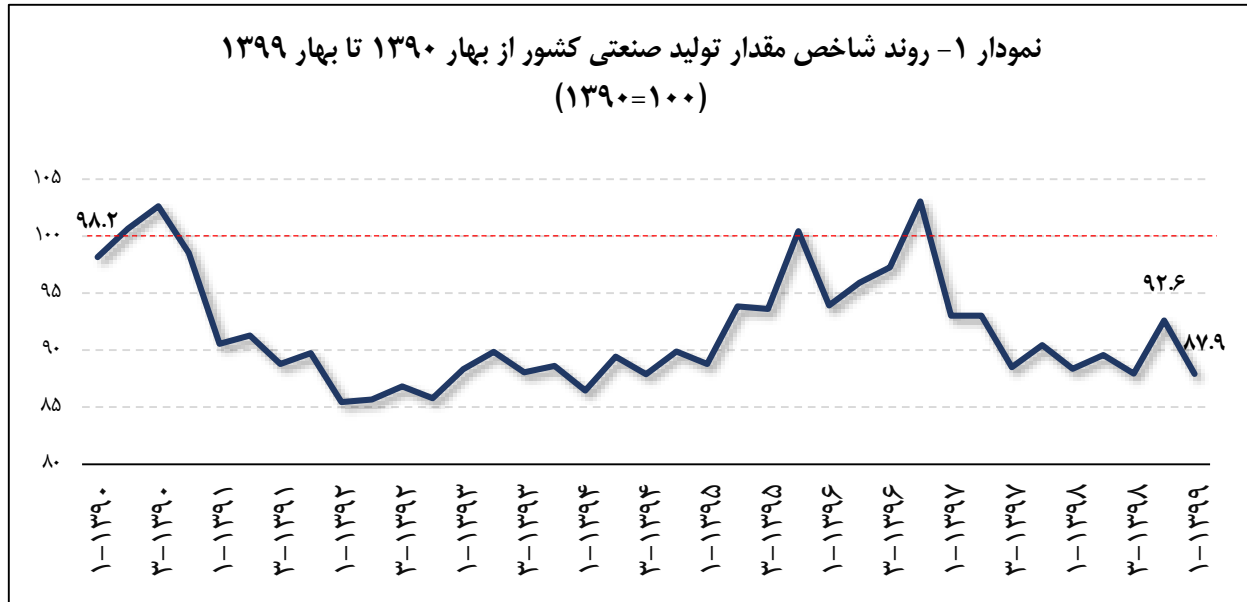
در این روش، نسبت مقدار تولید واقعی هر فصل به فصل سال پایه هر یک از محصولات منتخب در هر فعالیت با ضرایبی که نشان دهنده اهمیت نسبی ارزش آن محصول در آن فعالیت در سال پایه است، موزون می‌شود. از حاصل جمع ارقام موزون شده و تقسیم آن بر جمع ضرایب، در نهایت شاخص تولید آن فعالیت محاسبه می‌شود. برای محاسبه شاخص تولید هر گروه فعالیت یا شاخص کل تولید هم، شاخص تولید هر فعالیت در ضریب اهمیت آن (ارزش افزوده ناخالص در سال پایه) ضرب و مجموع حاصل ضرب‌های به دست آمده بر مجموع ضرایب تقسیم می‌گردد. شاخص مقدار تولید فعالیت یا گروهی از فعالیت‌ها به دلیل اینکه مبتنی بر مقدار واقعی تولید و نه ارزش آن است، معیار مناسبی برای پایش وضعیت و عملکرد یک فعالیت در مقاطع زمانی منظم است.

شاخص مقدار تولید در بخش صنعت

نمودار ۱، روند شاخص مقدار تولید در بخش صنعت را طی بهار ۱۳۹۰ تا بهار ۱۳۹۹ نشان می‌دهد. این شاخص در دو فصل (پاییز ۱۳۹۰ و زمستان ۱۳۹۶) در بالاترین سطح خود قرار داشته است. در پاییز ۱۳۹۰، اگرچه شاخص مقدار تولید صنعتی در سطح بالایی قرار داشته، اما پس از این فصل، با تشدید تحریم‌ها این شاخص روند کاهشی به خود گرفته و در بهار ۱۳۹۲ به پایین‌ترین سطح خود طی بازه زمانی مورد بررسی رسیده است. پس از آن از بهار ۱۳۹۲ تا بهار ۱۳۹۵، اگرچه روند این شاخص با نوساناتی همراه بوده، اما تقریباً در سطح مشابهی قرار داشته است. در ادامه، این شاخص روند افزایشی را در پیش گرفته و در زمستان ۱۳۹۶ یک اوج را تجربه کرده است؛ پیش از آنکه بار دیگر به دلیل تشدید تحریم‌ها روند این شاخص رو به کاهش برود.

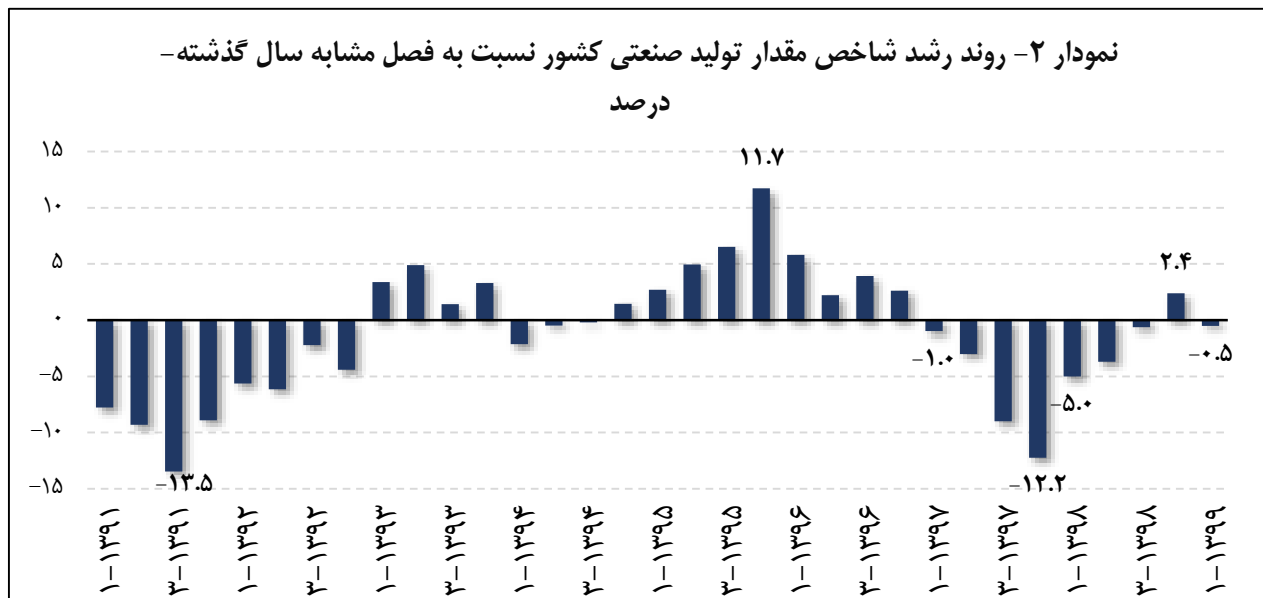
در زمستان ۱۳۹۸، به رغم روند تقریباً نزولی که شاخص مقدار تولید صنعت از چند فصل قبل شروع کرده بود، رشد مثبت ۵ درصدی را تجربه کرده است؛ با این وجود، پس از آن در بهار ۱۳۹۹ این شاخص کاهش ۵ درصدی را به خود دیده که باعث شد سطح آن تقریباً به سطح پاییز ۱۳۹۸ برسد.

روند شاخص مقدار تولید بخش صنعت نشان می‌دهد این شاخص، پس از گذشت بیش از ۸ سال، در بهار ۱۳۹۹ همچنان حدود ۱۲ واحد از شاخص سال ۱۳۹۰ (۱۰۰) کمتر است.

منبع: مرکز آمار ایران

نمودار ۲ روند رشد شاخص مقدار تولید بخش صنعت، نسبت به فصل مشابه سال گذشته را نشان می‌دهد. رشد شاخص مقدار تولید بخش صنعت نسبت به فصل مشابه سال گذشته، از بهار ۱۳۹۷ تا پاییز ۱۳۹۸ همواره منفی بوده که بیشترین افت آن مربوط به زمستان ۱۳۹۷ (۱۲,۲ درصد) بوده است. در زمستان ۱۳۹۸، پس از گذشت ۷ ماه رشد منفی، این شاخص توانست رشد مثبت را تجربه کند؛ اگرچه این رشد مثبت در فصل بعدی (بهار ۱۳۹۹) پایدار نمانده و معادل منفی ۰,۵ درصد رقم خورده است. رشد شاخص مقدار تولید در بهار ۱۳۹۸ معادل منفی ۵ درصد و در بهار ۱۳۹۷ منفی یک درصد رقم خورده بود، اما در بهار سال های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۵، رشد شاخص تولید مثبت بوده است.

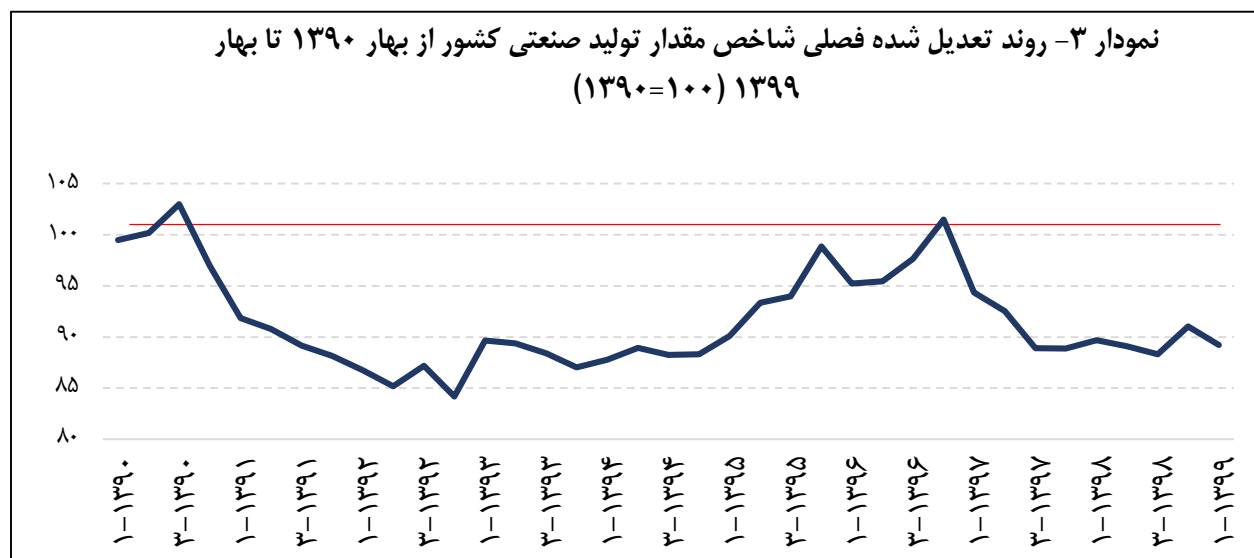
منبع: مرکز آمار ایران

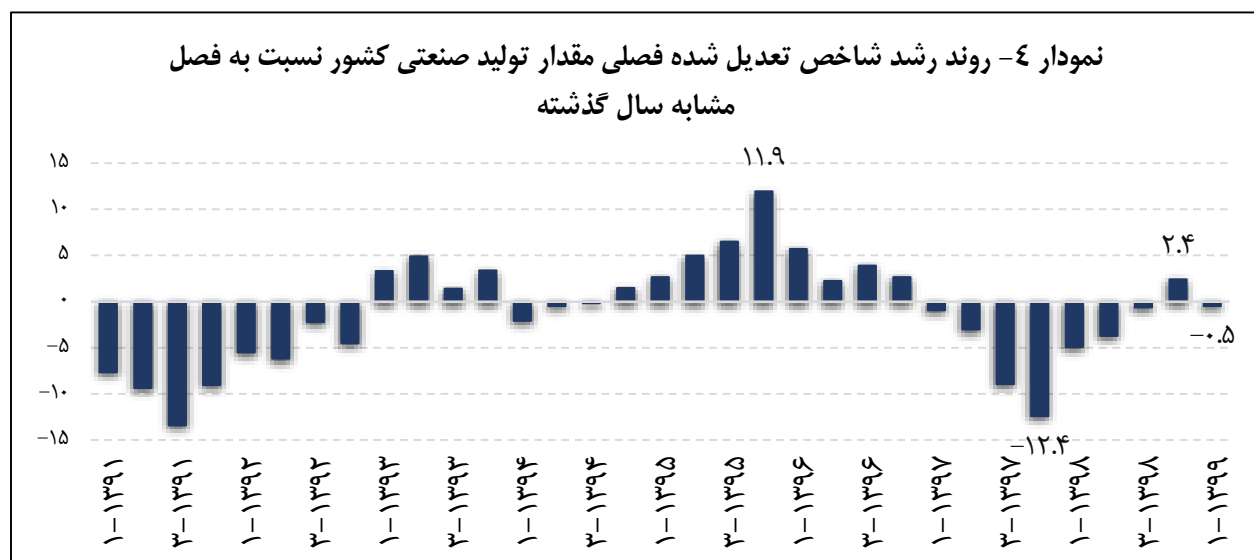
تعدیل شده فصلی^۱

نمودار ۳ و ۴، روند تعدیل فصلی شده شاخص مقدار تولید کشور در بخش صنعت و رشد آن را نشان می‌دهد. در این روند، افت این شاخص در بهار ۱۳۹۹ نسبت به زمستان ۱۳۹۸، حدود ۲ درصد بوده؛ اگرچه افت آن نسبت به بهار ۱۳۹۸ همچنان همان ۰,۵ درصد باقی مانده است.

طی بازه زمانی مورد بررسی، بیشترین افت شاخص نسبت به فصل مشابه سال گذشته مربوط به زمستان ۱۳۹۷ (منفی ۱۲,۴ درصد) و بیشترین رشد مربوط به زمستان ۱۳۹۵ (۱۱,۹ درصد) بوده است.

منبع: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

منبع: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

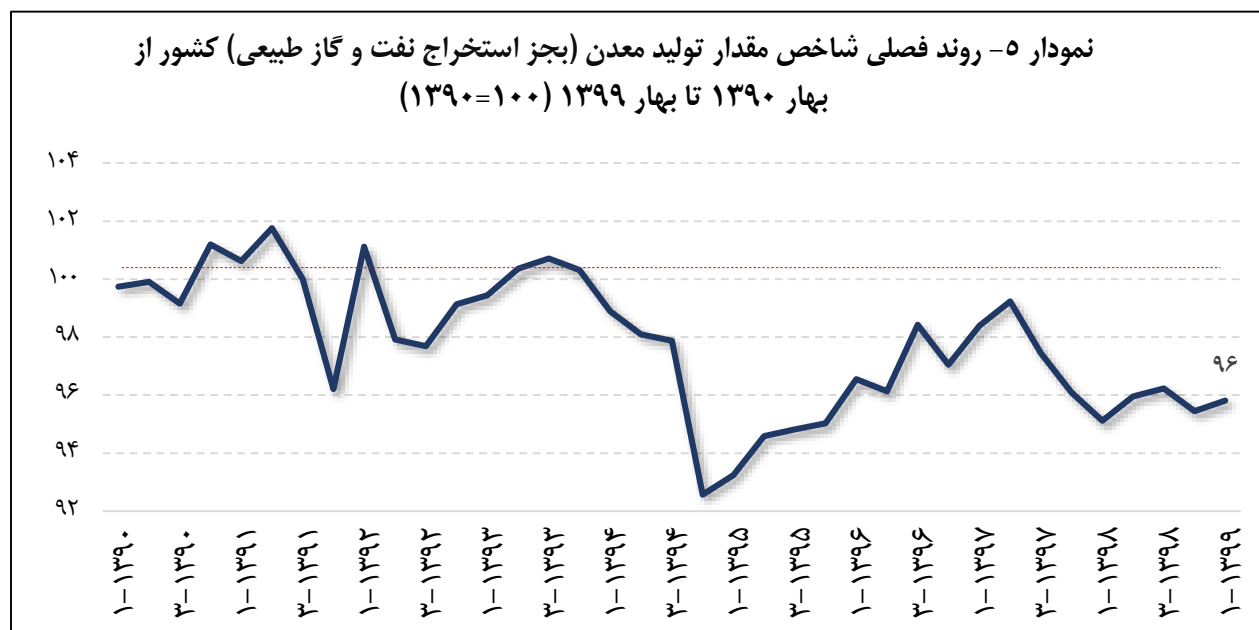
^۱ حذف برخی تغییراتی که بر مبنای تحولات فصلی در آمار و اطلاعات اعمال می‌شود.

شاخص مقدار تولید در بخش معدن (بجز استخراج نفت و گاز طبیعی)

طی بهار ۱۳۹۰ تا بهار ۱۳۹۹، شاخص مقدار تولید بخش معدن (بجز استخراج نفت و گاز طبیعی) در کشور با نوسانات بالایی همراه بوده است. در سال ۱۳۹۱، همزمان با تشدید تحریم‌ها علیه ایران، سطح این شاخص با نوسانات شدیدی همراه شده و در ادامه آن، در فصل چهارم سال ۱۳۹۴، سقوط قابل توجهی را تجربه کرده است. شاخص مقدار تولید بخش معدن در زمستان ۱۳۹۸ در پایین‌ترین سطح خود طی ۹ سال اخیر قرار داشته است. پس از این سقوط، روند عمومی سطح این شاخص تا تابستان ۱۳۹۷ افزایشی بوده، پیش از آنکه تا پاییز ۱۳۹۸، دوباره رو به کاهش پیش برود. پس از آن تا بهار ۱۳۹۹، سطح شاخص مقدار تولید معدن، اگرچه با نوسانات کمی همراه بوده، تقریباً در سطح ثابتی قرار داشته است.

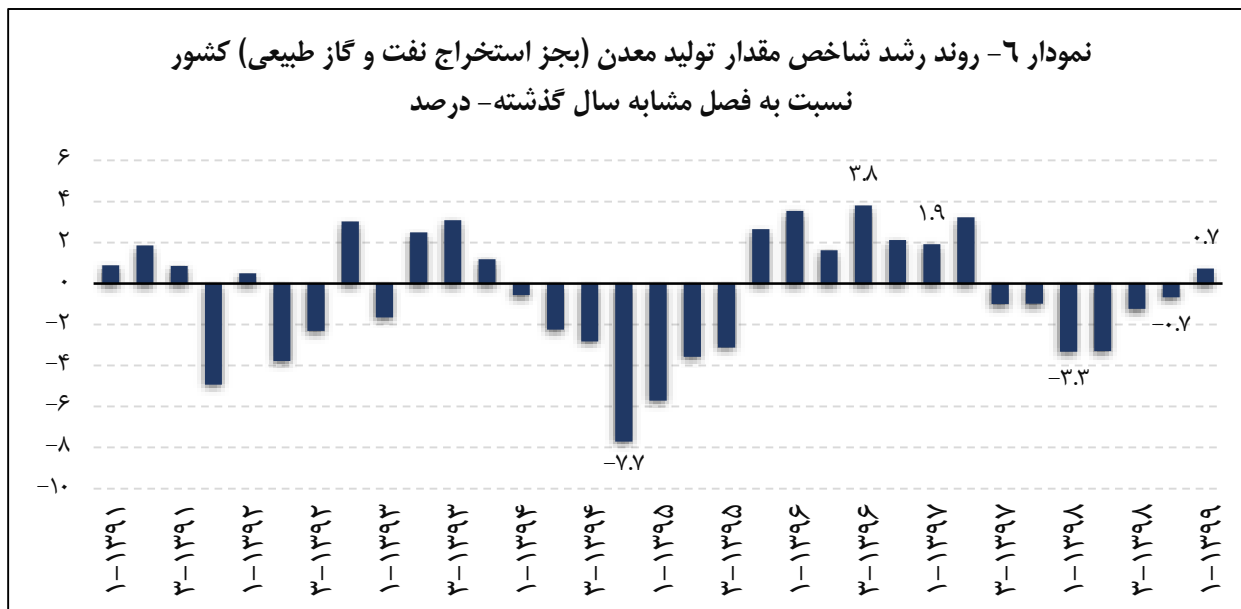
شاخص مقدار تولید معدن در بهار ۱۳۹۹، همچنان حدود ۴ واحد از رقم شاخص در سال پایه ۱۳۹۰ (۱۰۰) پایین‌تر قرار گرفته که حاکی از نامناسب‌تر شدن شرایط تولید این بخش پس از گذشت بیش از ۸ سال است.

منبع: مرکز آمار ایران

در بهار ۱۳۹۹، شاخص مقدار تولید بخش معدن نسبت به زمستان ۱۳۹۸ حدود ۰٫۴ درصد و نسبت به بهار ۱۳۹۸ حدود ۰٫۷ درصد افزایش داشته است. از پاییز سال ۱۳۹۷ به بعد اولین بار است که شاخص مقدار تولید معدن نسبت به فصل مشابه سال گذشته با رشد همراه بوده است. در بهار ۱۳۹۸، رشد شاخص نسبت به مدت مشابه سال گذشته منفی ۳٫۳ درصد و در بهار ۱۳۹۷ معادل ۱٫۹ درصد بوده است (نمودار ۶).

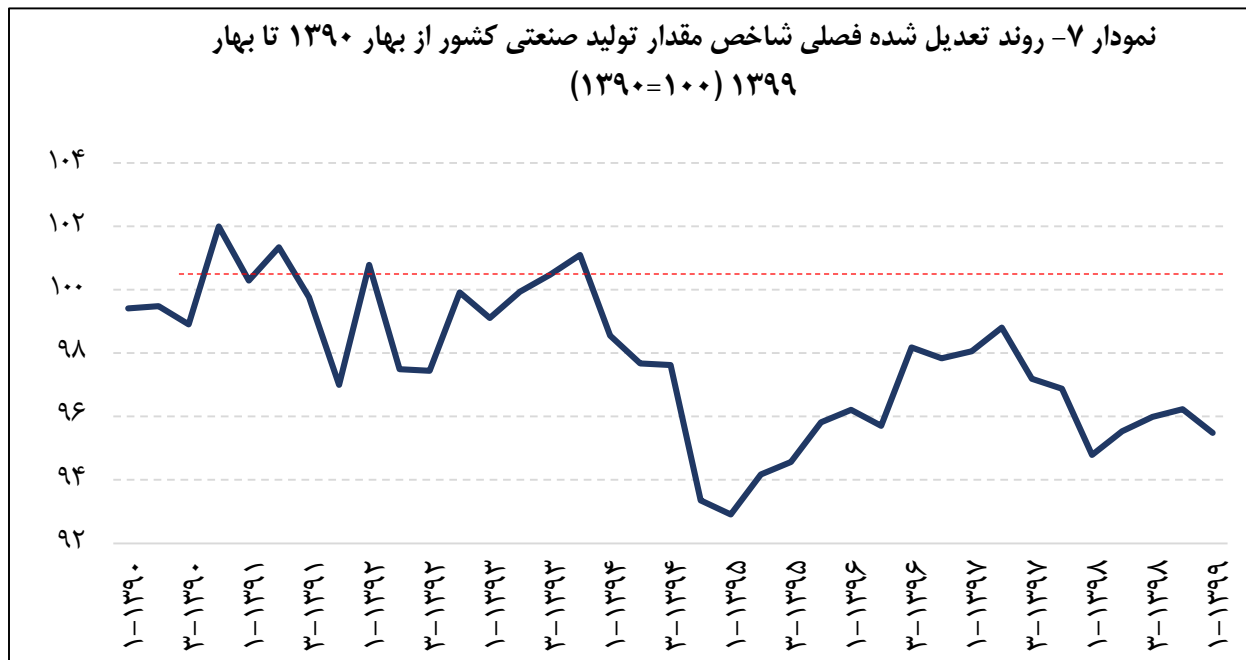
طی بازه زمانی مورد بررسی، بیشترین رشد نقطه به نقطه شاخص مقدار تولید بخش معدن مربوط به پاییز ۱۳۹۶ (۳٫۸ درصد) و بیشترین افت نیز مربوط به زمستان ۱۳۹۴ (۷٫۷ درصد) بوده است.

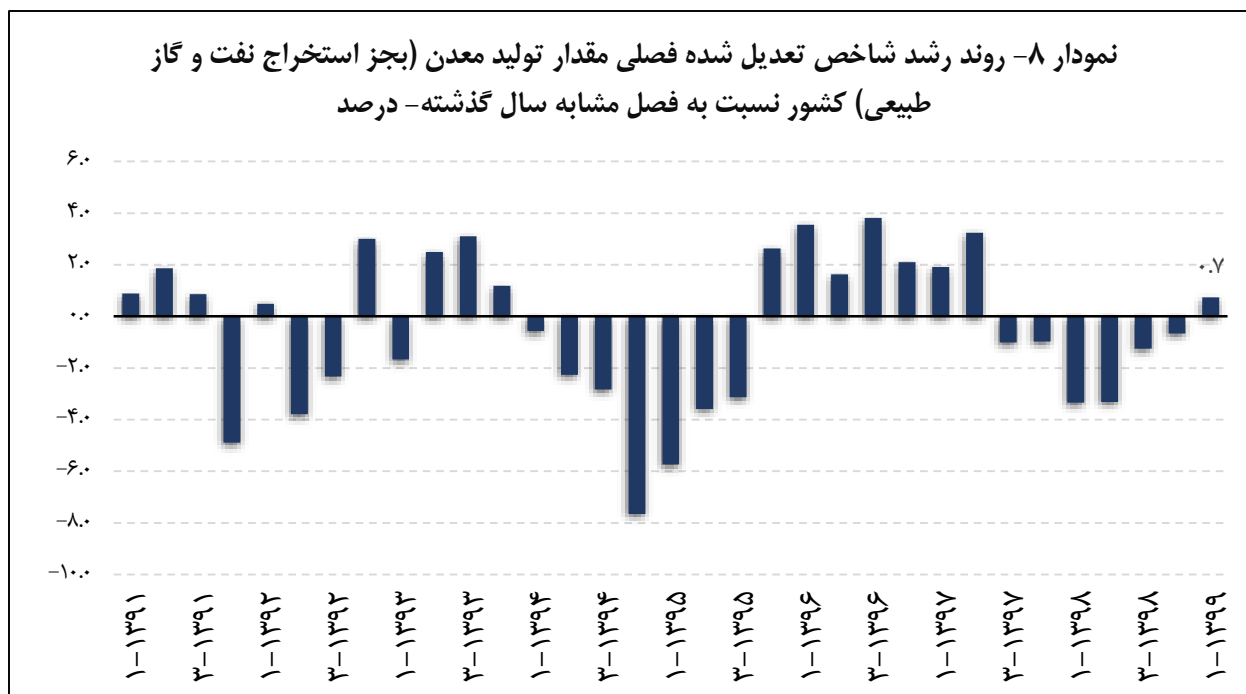
منبع: مرکز آمار ایران

تعدیل شده فصلی

از آنجایی که روند شاخص مقدار تولید بخش معدن، آنچنان تحت تاثیر نوسانات فصلی قرار ندارد، روند تعدیل شده فصلی آن تفاوت قابل توجهی با روند اصلی نداشته است. نمودار ۷، روند تعدیل شده فصلی این شاخص و نمودار ۸ رشد آن را نشان می دهد.

منبع: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

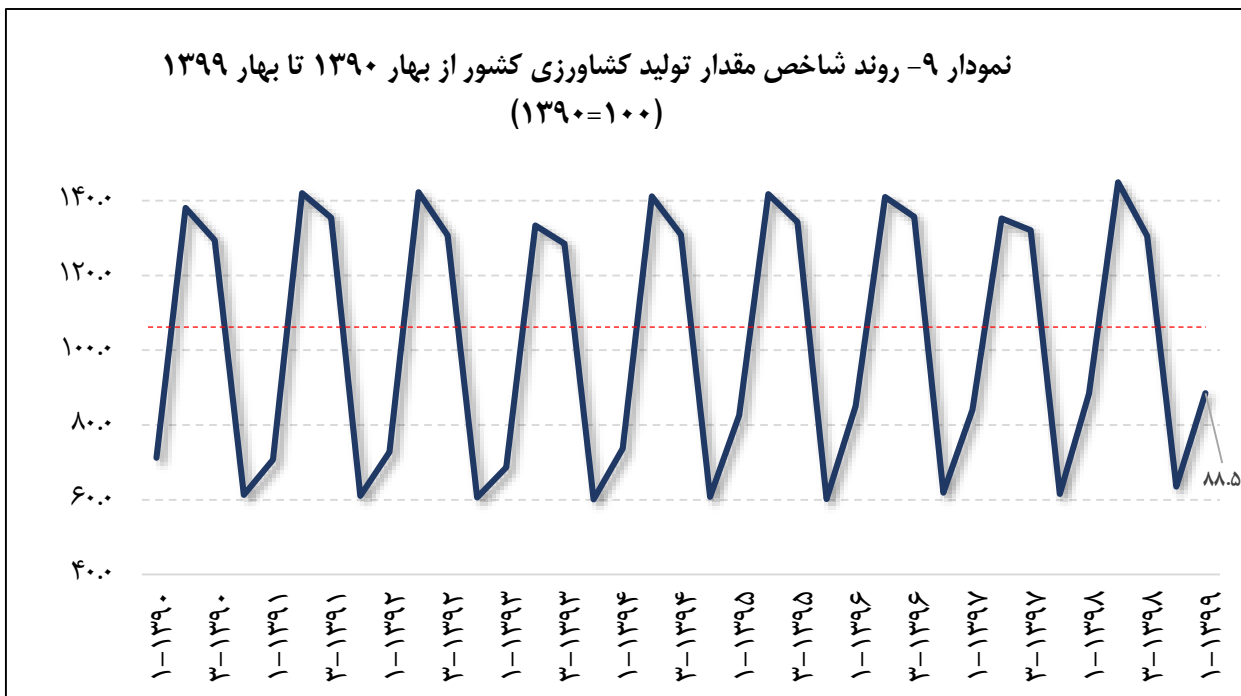
منبع: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

شاخص مقدار تولید در بخش کشاورزی

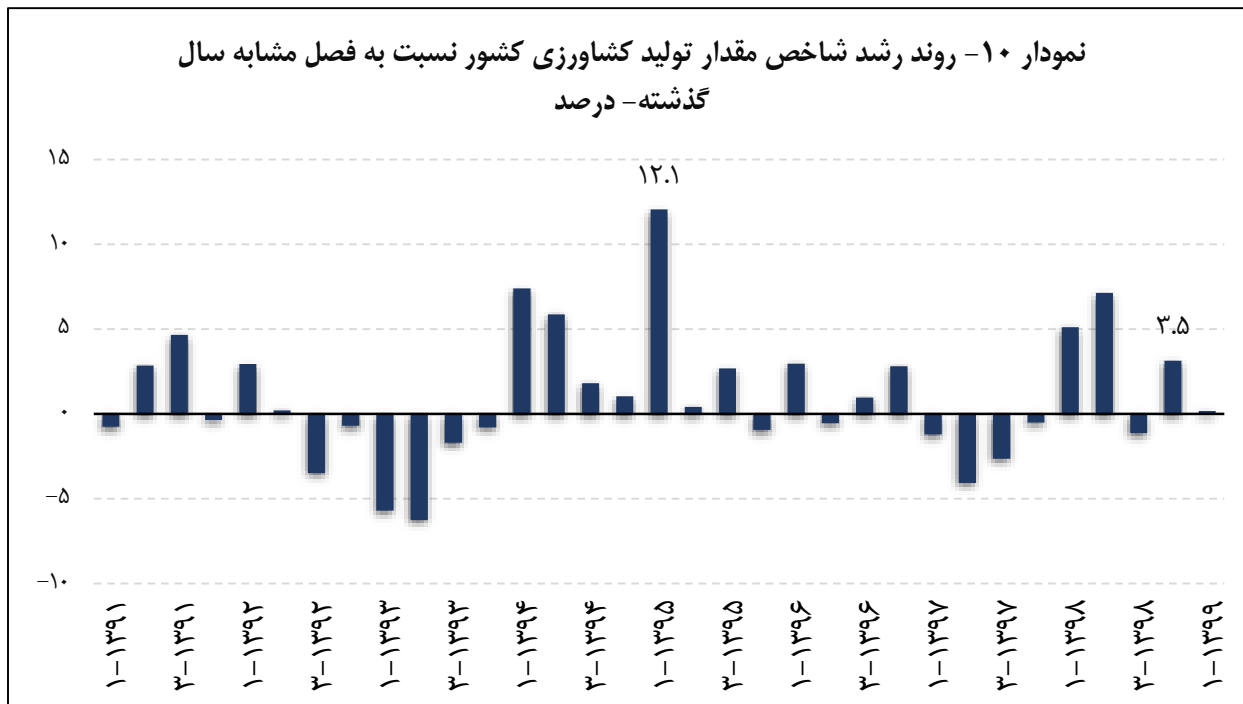
نمودار ۹ روند شاخص مقدار تولید بخش کشاورزی را از بهار ۱۳۹۰ تا بهار ۱۳۹۹ نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود، تولید کشاورزی متاثر از تحولات فصلی، نوساناتی داشته است. همواره تابستان هر سال بیشترین سطح شاخص را به خود اختصاص داده و کمترین آن مربوط به فصول زمستان بوده است.

در بهار ۱۳۹۹، شاخص تولید بخش کشاورزی نسبت به بهار ۱۳۹۸ تقریباً بدون تغییر مانده است. این در حالی است که در زمستان ۱۳۹۸ نسبت به فصل مشابه سال گذشته این شاخص رشد ۳,۵ درصدی را تجربه کرده بود (نمودار ۱۰).

شاخص مقدار تولید بخش کشاورزی در بهار ۱۳۹۹، نسبت به شاخص سال پایه ۱۳۹۰ (۱۰۰) همچنان حدود ۱۱,۵ واحد کمتر است.

منبع: مرکز آمار ایران

منبع: مرکز آمار ایران

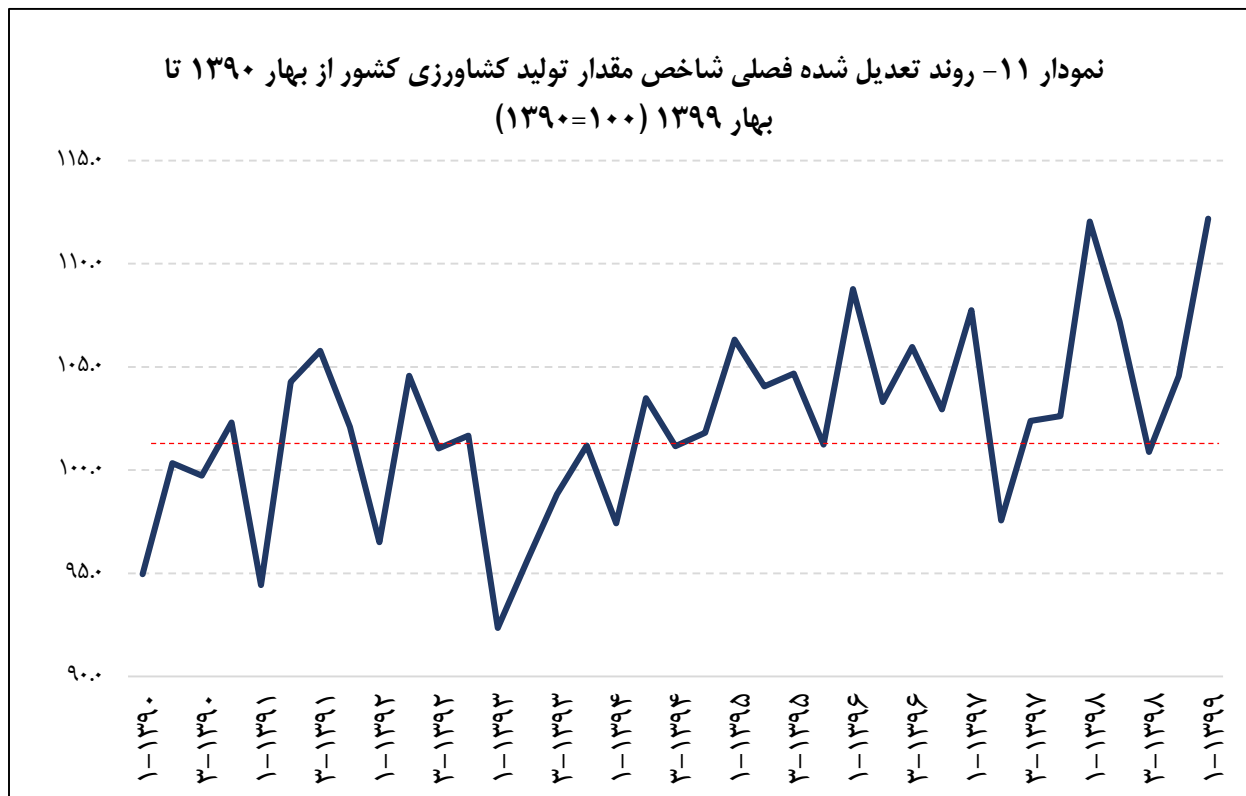

معاونت بررسی های اقتصادی

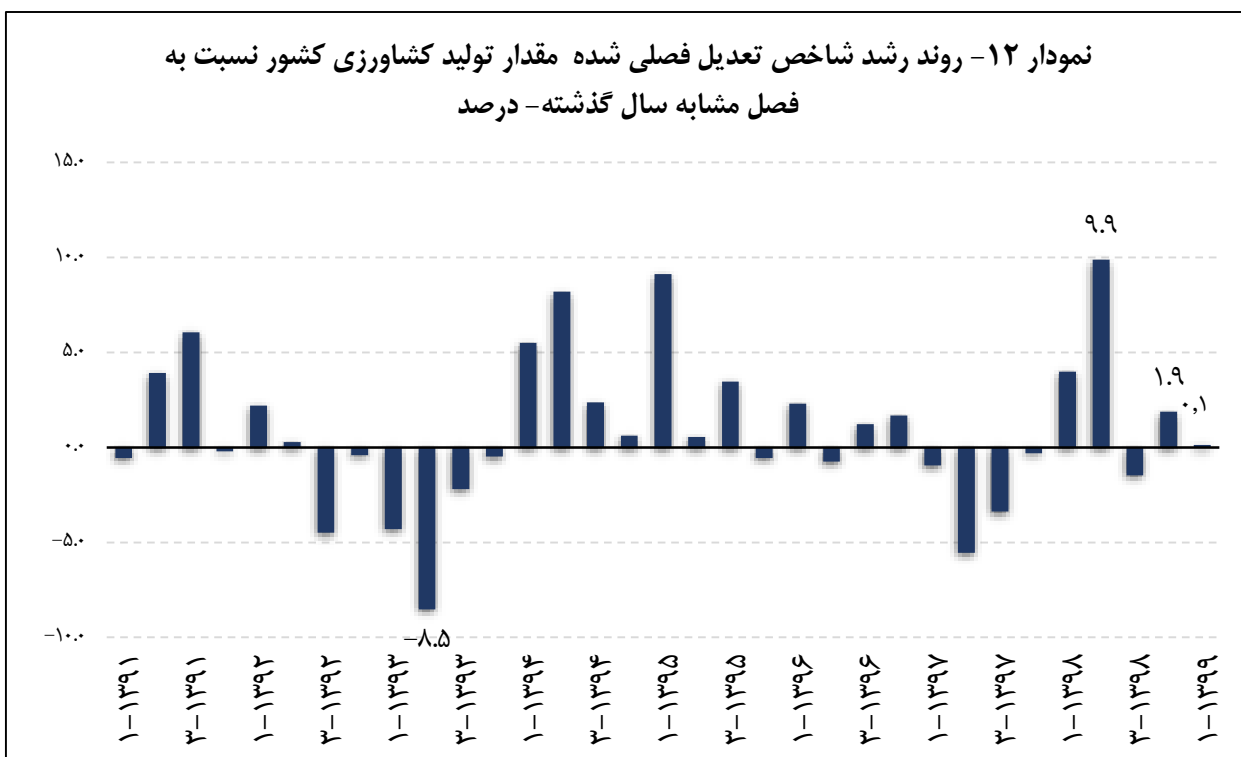
با توجه به نوسانات فصلی تولیدات بخش کشاورزی، برای تحلیل روند شاخص تولید این فصل بهتر است روند تعدیل فصلی شده آن مورد بررسی قرار گیرد که در نمودار ۱۱ نشان داده شده است.

براساس آنچه روند تعدیل فصلی شده شاخص مقدار تولید بخش کشاورزی نشان می‌دهد. این شاخص در بهار ۱۳۹۹، در بالاترین سطح خود طی ۹ سال گذشته قرار داشته است. پیش از این در بهار ۱۳۹۸ نیز این شاخص در سطح مشابه قرار گرفته بود. کمترین سطح شاخص طی ۹ سال اخیر نیز به بهار ۱۳۹۱ اختصاص داشته است.

براساس این آمارها، شاخص مقدار تولید بخش کشاورزی در بهار ۱۳۹۹ نسبت به بهار ۱۳۹۸، رشد تقریباً صفر را تجربه کرده است. در زمستان سال ۱۳۹۸ نیز رشد این شاخص نسبت به فصل مشابه سال گذشته معادل ۱,۹ درصد بوده است. طی بازه زمانی مورد بررسی، بیشترین رشد نقطه به نقطه این شاخص مربوط به پاییز ۱۳۹۸ (۹,۱ درصد) و بیشترین افت آن مربوط به پاییز ۱۳۹۳ (۸,۵ درصد) بوده است (نمودار ۱۲).

منبع: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

منبع: مرکز آمار ایران و محاسبات گزارش

